

'Exotische' infectieziekten

Foto: Virbac

Hans van Gils

In 1984 afgestudeerd als dierenarts in Utrecht en reeds 23 jaar actief als paardendierenarts.

Hoefslag publiceert maandelijks een artikel, waarin een veterinaire onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkend Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit een klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft zich vanuit eigen interesse in een of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden zijn op basis van die interesse verdeeld.

De auteur van dit artikel richt zich in het bijzonder op reproductie en internistische aandoeningen. Daarnaast houdt hij zich voor de kliniek bezig met managementtaken. Onlangs heeft het ministerie van LNV Hans van Gils gevraagd als lid in een Groep van Deskundigen voor Bestrijdingsplichtige Ziekten bij het paard.

Op www.dapmoergestel.nl vindt u alle Hoefslagartikelen van DAP Moergestel.

De laatste tijd is er nogal aandacht voor dreiging van 'exotische' infectieziekten bij het paard. Deze zouden door de klimaatverandering en de voortschrijdende globalisering hun exotische karakter kunnen verliezen en zich ook in Nederland kunnen vestigen (endemisch worden). Hoewel de soep meestal niet zo heet wordt gegeten als hij wordt opgediend, wordt een aantal artikelen gewijd aan de belangrijkste bedreigingen.

In deel I teekgerelateerde aandoeningen.

Tekst: Hans van Gils | Foto: Virbac

Een aantal infectieziekten bij het paard, zoals de ziekte van Lyme, anaplasmosis en piroplasmosis (babesiosis/theileriosis), kunnen worden overgebracht door bepaalde teken en lijken door de klimaatverandering van steeds groter belang te worden. Tekenen zijn geleedpotige organismen die behoren tot de spinachtigen. In Nederland zijn slechts enkele tekensoorten van belang. Hiervan is de Ixodes ricinus de frequentst voorkomende soort. Piroplasmosis, de oude verzamelnaam voor een besmetting met Babesia caballi of Theileria equi, wordt overgedragen door de Dermacentor reticulatus-teek, die recent op enkele plaatsen in Nederland is aangetroffen en zich mogelijk permanent kan vestigen. De twee- tot driejarige levenscyclus van deze teken bestaat uit meerdere stadia, waarbij elk stadium – larve, nimf en volwassen – op een andere gastheer bloed zuigt. Eenmaal volgezogen valt de teek van de gastheer af en zoekt hij een rustplaats om het bloed te verteren en zich om te vormen tot het volgende stadium. Door hun grote gevoeligheid voor uitdrogen komen teken voornamelijk voor in grasland, bos en duinen.

Ziekte van Lyme

Deze infectie is een zoönose, dit betekent van dier op mens overdraagbaar, via een besmette teek, die wordt veroorzaakt door Borrelia burgdorferi. Kreupelheid, hersenvliesontsteking, oogontsteking en abortus behoren tot de mogelijke symptomen van een infectie bij een paard. Bij de mens is het duidelijkste symptoom in de acute fase een cirkelvormige, zich uitbreidende rode vlek op de huid (erythema migrans). Bij het paard wordt de erythema migrans vanwege de vacht niet opgemerkt en wordt ook de teek vaak over het hoofd gezien. Paarden worden meestal aangeboden in de subacute tot chronische fase van de aandoening met als voornaamste symptomen; wisselende kreupelheid, artritis van de grote gewrichten en overgevoeligheid van voornamelijk de rugspieren. Het oorzakelijk verband tussen een infectie met B. burgdorferi en de ziekteverschijnselen is moeilijk aan te tonen bij het paard. Ten eerste vanwege het brede spectrum aan mogelijke symptomen die ook veroorzaakt kunnen worden door andere, meer voor de hand liggende aandoeningen. Ten tweede omdat veel paarden wel antistoffen in

het bloed hebben, maar klinisch geen afwijkingen vertonen. Praktisch gezien is het aantonen van de werkelijke oorzaak dus erg lastig en wordt vaak ten onrechte gedacht dat het paard de ziekte van Lyme heeft.

Anaplasma phagocytophilum

Onderzoek naar Ixodes ricinus-teken in Europa wijst uit dat co-infecties (meerdere ziekteverwekkers in één teek) kunnen voorkomen. De I. ricinus-teek kan ook de bloedparasiet Anaplasma phagocytophilum overdragen op onder andere de mens en het paard en op die manier anaplasmosis veroorzaken. Deze infectieziekte is recent in Nederland meerdere malen bij paarden vastgesteld en geeft een ziektebeeld met koorts, lusteloosheid, een lichte vorm van bloedarmoede, sloomheid, spierpijn, dikke achterbenen en ataxie als belangrijkste symptomen. Bloedonderzoek laat vaak een tekort aan bloedplaatjes zien. De aandoening komt vooral voor in de lente en de herfst. Vaak is er spontaan klinisch herstel binnen 7-21 dagen, maar de infectie kan dodelijk zijn.

Piroplasmosis

Een aandoening waar we steeds attenter op moeten worden is piroplasmosis, veroorzaakt door de parasieten Babesia caballi en Theileria equi. Deze aandoening komt steeds vaker voor in de ons omringende landen. In Frankrijk bijvoorbeeld vragen verschillende dekstations een preventieve behandeling alvorens paarden toe te laten. De symptomen in het acute stadium van infectie zijn hoge koorts (>40°C), anemie, bloedplassen, benauwdheid, gele slijmvlies en soms lichte koliek. In het subacute en chronische stadium kan sprake zijn van gewichtsverlies, koortsperiodes afgewisseld met normale temperatuur, wisselende eetlust, verminderd presteren en verlies van spiermassa. Het zich permanent vestigen van de Dermacentor reticulatus-teek in Nederland zou aanleiding kunnen geven tot infecties bij paarden en paardachtigen die niet in het buitenland geweest zijn. Om die reden zal men bij een paard met

bloedarmoede ook aan babesiosis/theileriosis moeten denken. De diagnose kan worden gesteld met behulp van een bloeduitstrijkje, onderzoek op antistoffen tegen de parasieten en het aantonen van de parasiet zelf met behulp van moderne moleculaire laboratoriumtechnieken. Vooral deze laatste methode (PCR-RLB) is erg specifiek en goed gevoelig.

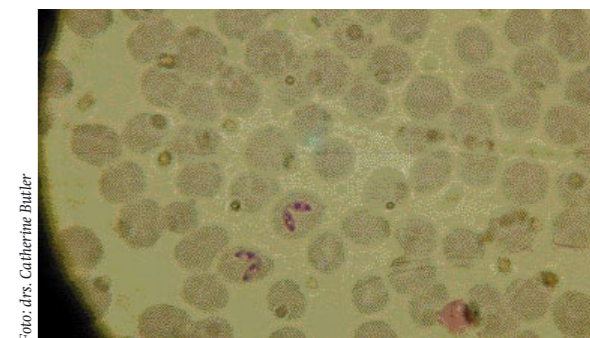
Casus

Om de dreiging van de infectieziekte piroplasmosis wat meer aanschouwelijk te maken kort het verslag van een veulen waarvoor mijn hulp als dierenarts werd ingeroepen. Op 22 april 2003 werd ik geroepen bij een draverhengstveulen van drie maanden oud met de klachten algemeen ziek zijn, sloom en hoge koorts (41°C). Het veulen was in de periode van 23-02-2003 tot 08-04-2003 met de merrie op een dekstation in Normandië geweest. Bij terugkomst in Nederland kregen merrie en veulen weidegang in de koppel. Het veulen werd 14 dagen na terugkomst in Nederland ziek. Bij klinisch onderzoek had het veulen een rectale temperatuur van 41°C, een te snelle ademfrequentie

positief te zijn op B. caballi, met de B. caballi-parasiet zichtbaar in de rode bloedcellen. De serologische test op antistoffen bij de afdeling Parasitologie en Tropische Diergeneeskunde, Faculteit voor Diergeneeskunde te Utrecht, was positief voor B. caballi. De PCR-test gecombineerd met een RLB gaf een positief resultaat voor B. caballi.

Behandeling

Het veulen werd opgenomen en behandeld met een bloedtransfusie (500 ml volbloed) van een donorrui. Vanaf het moment dat de diagnose babesiosis definitief gesteld was, werd het veulen behandeld met een specifiek middel tegen piroplasmosis, carbesia. Na behandeling op 28 en 30 april was het veulen koortsvrij en vertoonde bij klinisch onderzoek geen afwijkingen meer. Op 5 mei werd opnieuw bloedonderzoek gedaan, waarbij de bloedarmoede bijna verdwenen was, waarop het veulen als klinisch genezen naar huis is gegaan. Op 20 mei werd een klinische terugval vastgesteld met opnieuw koorts (39,3°C) en een bloedafbraak. Er bleek sprake te

Een bloeduitstrijkje onder de microscoop met centraal linksonder twee rode bloedcellen geïnfecteerd met Babesia caballi.

onderzoek van exportpaarden plaats met een wat verouderde test op antistoffen, de CFT. Een ander gevaar is de kans op dodelijke afloop bij infectie van naïeve paarden (paarden zonder antistoffen) die naar een gebied geëxporteerd of getransporteerd worden waar deze ziekte veelvuldig voorkomt.

Conclusie

Koorts van onverklaarbare oorsprong zou voor dierenartsen een aanleiding moeten zijn om te denken aan teekgerelateerde aandoeningen. Oplettenheid bij paarden-eigenaren na een bos- of duinrit met snelle detectie en verwijdering van teken in combinatie met goede diagnostiek waarbij de teek een onderdeel kan zijn wordt van steeds groter belang. Preventie met een antitekenmiddel, bijvoorbeeld Permethrin, zou zinvol kunnen zijn bij buitenritten. |

Met dank aan drs. Catherine Butler, specialist Inwendige Ziekten Paard aan de Faculteit Diergeneeskunde, Hoofdafdeling Paard, Universiteit Utrecht. Zonder haar medewerking had dit artikel niet geschreven kunnen worden. Via uw dierenarts kan zij behulpzaam zijn bij de diagnostiek van teekgerelateerde aandoeningen.

Hans van Gils behandelt volgende maand deel 2 van exotische infectieziekten.

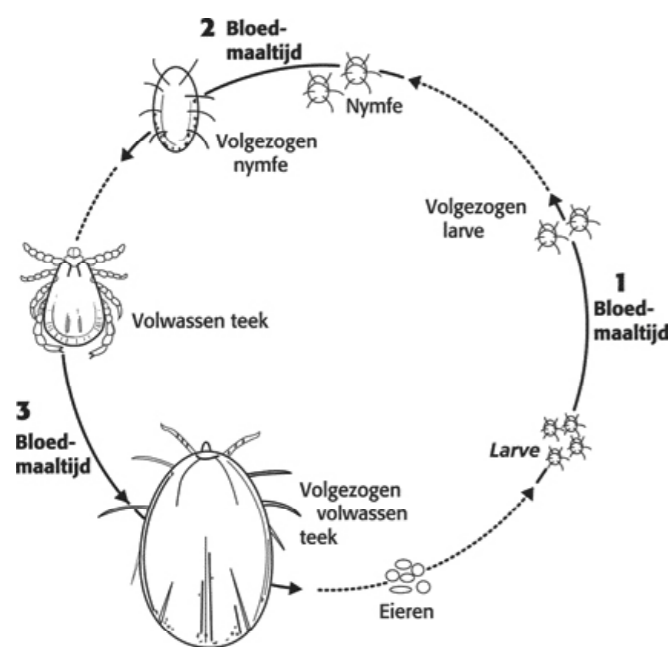
Een OPLETTENDE eigenaar en goede diagnostiek zijn van belang

en een hoge pols. De slijmvlies waren op dat moment bleekroze en bij onderzoek van de longen met de stethoscoop leek sprake van een bronchitis. Omdat ik in eerste instantie dacht aan een virusinfectie van de luchtwegen, werd het veulen behandeld met koortsremmende injecties en antibiotica. Aangezien geen verbetering optrad, werd het veulen drie dagen later nog een keer onderzocht. Het veulen vertoonde op dat moment 'dronkenmangang', had nog steeds koorts en nu waren de slijmvlies bleekgeel van kleur. Bij bloedonderzoek werden een ernstige bloedarmoede en hoge aantallen ontstekingscellen gevonden. Microscopisch onderzoek van een opgestuurd bloeduitstrijkje bleek

zijn van een herhaalde klinische ziekten gevolge van babesia, aangezien de PCR-RLB van monsterdatum 21 mei 2003 positief was op B. caballi (foto). Het veulen werd opnieuw behandeld met carbesia en in verband met een aangetroffen teek op de voorborst tevens met een antivlooien/tekenmiddel. Het veulen herstelde vlot na behandeling en heeft tot op heden geen klachten meer gehad.

Handel

Een ander probleem, naast het genezen van een met piroplasmata geïnfecteerd paard, is de internationale handel. Paarden moeten vrij zijn van beide parasieten bij export naar Amerika, Australië en Japan. Vooralsnog vindt het

Schets: Vrije

De cyclus van een teek. Er vinden meerdere bloedmaaltijden plaats tijdens de ontwikkeling tot volwassen dier.